

Neb'i Vany
tarafından
TUSTAV'a
bağışlanmıştır

Edebiyat DÜNYASI

★ EDEBİYAT
SANAT
FİKİR
AKTUALİTE

Ayhan HÜNALP
Fahir ONGER
Salâh BİRSEL
Halim YAĞCIOĞLU
Ahmet KÖKSAL
Orhon M. ARIBURNU
Mahmut KURU
Mehmet A. ERMİŞ
Ümit Y. OĞUZCAN
Nihat ÇETİN
Ömer E. CANSEVER
Sabahattin HÜSNÜ
Oktay AKBAL
Zeynel İLHAN
Rüknettin SOYTÜRK
İbrahim TEKELİOĞLU
Necati E. KÂHYAOĞLU
Celâl KEYYALİ
Hikmet DİZDAROĞLU
Naim TİRALİ
İsmail Ali SARAR
Halûk KUNT
Toygar AKMEN
Necdet KONUK
Sabih SENDİL
Kemalettin KOÇ
Ercüment UÇARI
Sabri ALTINEL
Mecit DİKMEN
Y. İLHAN
Bülent ENGİN
V.s.

Ankara'da Tiyatro

Ayhan HÜNALP

Anadoluyu gezelerimizi bilir, hani mektepsiz, elektriksiz, hani zorluksuz, sınımasız gençler vardır. Bunlardan birisine kavuştukları zaman bile birden canı niverirler. Halk dalıoğı masalı ailemenden kurtulur sanki...

İşte Ankara da 27/Aralık/1941 akşamı Ertugrul münisinin uğuru en ile küçük tiyatrounu peruesi açıldı, ve genir h yau dızenedire degışverdi.

Kuğuk Tiyatronun ilk meyvesi Annet Kutsi Tacerin KOŞEBAŞI isimli eseriydi. Müellirinin, «Bir Hayat Dinmi» olduğunu söylediği ve halkın çok tuttuğu piyesin konusu, İstanbulda kistem başa mananesinin yirmi dört saatlık hayatında aılmıştır. Manir CANOVA'nın sahneye koyduğu ve sanatlarımızın çok muvafık olduğunu bu eser öb defa oynandıktan sonra yetim Alfred de MUSSET'in ŞAMDANCI ismi uş perdeik komedyasına diraktı.

KOLLA ve GECELER isimli şurteri ile hatırlarımızda yaşıyan, büyük aşkıacı, izdirarının şairi olan MUSSET (1810-1842), aynı zamanda XIX. asırın değerli tiyatro yazarları arasındadır. Yirmi kadar sahne eseri vardır. ŞAMDANCI, Marianne'nin kabinden sonra memleketimizde oynanan ikinci eseridir. Riyasetde, romantik écol'un aşık tipi olan FURFURUNIO muellifin ta kendisidir. «Hiçbir şey bizi büyük bir elem kadar büyütmez!» diyen şair, konuyu bizzat yaşamış, asırın, bütün ihtışam ve deodeberleri ile canlandırmıştır.

JACQUELINE isminde genç ve güzel bir kadın MAITRE ANURE isminde ihtıyar bir noterle evlidir. CLAROCHE isimli yakışıklı bir subayla münasebette bulunarak kocasına ihanet etmektedir. Diğer taraftan kocasının katiplerinden genç FURTUNIO iki sene dir marazi bi raşkla kadını sevmektedir. Bir gün ümitsiz aşkını itiraf eder. Başlangıçtaki işvebaz kadın sonradan masum bir kız gibi delikanlının temiz hisleri karşısında mağlup olur. Perde

romantizmin zaferi ile kapanır. Rejisor Cüneyt Gökçer'dir. Bir şeyi hoşuma gitmedi. Her rolün ikişer artisti var. Sırayla muhtelif gecelerde oynuyorlar. B çok güzel bir usul. Yalnız gruplar arasında eşitlik yok. Mesele birinci gurupta çok kuvvetli, Mahir CANOVA. Ertugrul ILGIN gibi rejisörlük yapabilen sanatçılar yok. İkinci guruptakiler birincilere nazaran dana zayıf. Yeni ve tecrübesiz sanatçılar arasında eşitlik yok. M. ANDRE rolünde Ragıp HAYKIRI Salih CANAK'ı çok kuvvetli buldum. Yarının müzimi, Naşitleri olacağına inandığım bu gençler göğsümlüze kapattı. JACQUELINE'de Nermin GÜNEK, Muazzez ILGIN'den daha iyiydi. İlk perde deki ölçüsüz ve yapmacık oyununu ikinci, üçüncü perdelerde unutturdu. CLAROCHE'da, Nuru ALTUNOK, Manir CANOVA'ya nazaran zayıftı. Bilhassa ikide birde «Ha» derken... FURFURUNIO'ya gelince: Eserin hemen hemen ağır rolüydü bu. Ertugrul ILGIN'le, Nihat AYBAK'ın oynadıkları, ILGIN çok ilicemmiş. İyi oynadı. Hiç yorulmadı. AYBAK'ın bütün heyecanına, yenihğine rağmen sanatkar bir çocuk. Fakat bu rol, Cüneyt GÖKÇER'in melekolik sesine daha iyi giderdi. LANDRY'de TEKİN AKMANSOY üzerinde durmak isterim. Bu gençten çok şeyler bekliyoruz. Onu daha büyük rollerde tecrübe etmeli. Diğer sanatçılar da vazifelerini yaptılar.

Netice itibarile ŞAMDANCI başarı ile oynanmıştır. Dekor ve kostümler çok güzeldi. Bunları yapan Turgut ZAIM'i tebrik ederim.

Otuzdan fazla oynanmıyacağımı tahmin ettiğim ŞAMDANCI'dan sonra Şair Oktay RAFAT'ın «KADINLAR ARASINDA» isimli komedyası oynanacaktır. Müellif eseri için: «..... Kadınlar arasında komedyasını elbette oynanması, seyredilmesi için yazdım. Seyircilerimi, bu sırrına erilemez kalabalığı iyice tanımasında şimdi

kestirir gibi oluyorum... Onu tasarlarken halkın kolay kolay kühnüne varamıyacağı, anlaşılması sadece aydınlara vergi bir eser yazmayı düşünmedim.....» demektedir.

Yazımı bitirirken, hergün onikiden itibaren bilet satan Nazım efendiden, tam vaktinde sahneyi açan pyrdiece kadar, Kuğuk Tiyatro için çalışan herkese, talabaya yirmibeşerden iki, halka üçdört pasta parasına tiyatro görebilmeyi bahşedenlere Ankaralıların minnetlerini bildirmek isterim.

Edebiyat DÜNYASI *
EDEBİYAT SAHNE FIKIR AKTUALITE

**HER AYIN 15 inde
İstanbulda Çıkar**

**Sahibi ve Yazı İşlerini
fiilen idare eden
Mehmet AKUZUN**

**Sekreter:
Sabahattin HÜSNÜ**

**Adres:
Posta Kutusu : 445
İstanbul**

**Not: Her türlü müracaat
Sekreter adına yapılmalıdır.**

ABONE
Yılığ : 250 Krş.
Altı aylığı : 150 "

**Sayı : 3
Gelecek Sayıda :**

**CAHİT S. TARANCI
ORHAN VELİ
CAHİT KÜLEBİ
NECATİ CUMALI
MUZAFFER HACIHASANOĞ.
MEHMET KAPLAN
MELİH CEVDET ANDAY
RÜŞTÜ ŞARDAĞ
İLHAN BERK
V.S....**

Memleketi Tanımak İhtiyacı

Yazan: Fahir ONGER

Bu yazıma «Memleket Edebiyatına Dair» başlığını koymak isterdim. Çünkü bu konu hâlâ bir çok atırışmalara vesile teşkil etmekte, ve - esefle kaydetmek mecburiyetindeymi ki - yanlış tefsirlere yol açmaktadır. Fakat bir memleket edebiyatı yaratılabilmek için her şeyden önce memleketi yakından ve esaslı şekilde tanımın şart olduğunu inandığım için memleketi tanımak noktasından işe başlayarak, bundan doğan ihtilâflara temas etmek istiyorum.

Evvelki edebiyatımız içinde memleketi tanımakta başarı göstermiş eserlere rastlamak imkânsızdır. Başlıca iki sebep bunu izah edebilir: Birincisi o devrin yazarlarının memleketi tanıma hususunda karşılaştıkları zorluk, ikincisi de memleketi tanımak diye bir hâdisenin eski yazarlarımız tarafından lüzumlu görülmemişidir. Hâkimî telâkî, Sultan ve nun hanedanını mülkûn sahibî, büyük halk kitlelerini de onlar için çalışmaya mecbur bir kalabalık şeklinde ortaya koymuştu. Bu düşünce tarzı millete ve memleketi ehemmiyet verilmemesini icap ettiriyordu. Tabiiyle bu hal içinde İmparatorluğu idare edenler bile müsbet ve faydalı bir içpolitika takip etmekten uzak kalmışlardı. Bununla beraber aklı başında bazı kimseler memleketi tanımak ve halkın dileklerine önem verip onları yerine getirmek için çalışmışlardır. (Mihhat Paşa bunlardan biridir.)

Siyasi ve idari sahalarda böyle pek az taraftar bulan bu ileri anlayış edebiyatta da aynı keşatlığı gösterir. Türk romanı ve hikâyesi memleketi tanımak ihtiyacını ancak XX. Yüzyılın başlarında idrak etmiştir.

Hemen ilâve edeyim ki bazı yazarlar memleket romanıyla «Eksperimental roman» ı birbirine karıştırmıyorlar. Nabizade'nin ve Hüseyin Rahmi'nin birçok eserleri «Eksperimental» dir. Bunlar halk psikolojisinin iyi aksettirdikleri için tutunmuş ve değer kazanmışlardır. Halid Ziya, Mehmed Rauf gibi gene ünlü bir takım yazarlarımız İstanbul konak ve yalıların dekoru içinde geçen güzel aşk ve his romanları yayımlamışlardır. Günün aydınlara hitabeden bu eserler de ilgi toplamış ve beğenilmişlerdir. Fakat saydığımız eserlerin hepsi denemleket realitesinin dışında ve onunla münasebeti olmaksızın ya önceden belli bir maksatla (Hüseyin Rahmi de olduğu gibi), veyahut burjuvazi içinde mevki ve şöhrat kazanmak gayesiyle kaleme alınmışlardır.

Bunların yanısıra iyi niyet ve anlayış sahibî bazı yazarlarımız, resmi ödevle buldukları taşra hayatını meselelerine doğru tetkik ederek o güne kadar yabancı bulduğumuz memleket edebiyatının ilk örneklerini vermişlerdir. Kurtuluş savaşında ödev alan aydınlarmız yurdu o en buhranlı günlerinde ve halkımızı son kozunu oynarken gördü. Fakat bu büyük olayın edebiyata intikal eden birkaç eseri - aceleyle gelmiş bulunduğu için olacak - kifayetsiz kalmıştır.

Cumhuriyet inilâbından sonra Türk aydın ve yazarlarına memleketi tanımak yolunda birçok imkânlar hazırlandı. «Mecburi hizmet», taşıt araçlarında temin edilen sür'at ve ucuzluk, müdürîye teskerelerinin kaldırılmış olması, yeni kara yollarının yapılması ve nihayet tarih, iktisad, sosyoloji ve folklor araştırmalarına hız verilerek bunların devlet tarafından himaye altına alınması, iyi bir millî eğitim politikası takip olunarak köy mektepleri ve yakın zamanda büyük bir reform olarak ortaya çıkan «Köy Enstitüleri» memleketi tanımak yolunda faydalı teşebbüslerdendir.

Büyük inkılâbımızdan faydalanmış onun geniş mânasını kayramış olan her Türk aydını, yurdun herhangi bir köşesinde gözlerini kulaklarını kapatmak mümkün ve pasif bir hayat yaşamak için değil, görmek, duymak, anlamak ve öğrendiklerini anlatmak için inkılâp taraftından vazifelenmiştir.

Bu böyle olmak beraber diğer bir takım yaarlar Devlet-i Al'Osman amanında olduğu gibi hanedan edebiyatının ananesini yürütmektedirler. Batı anlayışıyla kalkınma yolunu tutan Türkiye her bir ferdini nenerjisinden âzami derecede faydalanmak zorundadır. Bir takım yazarlar bugün hâlâ «Şiirin olması kâfi değil mi» diye soruyorlar. Memleket öğüsünde bir kalkınma davası bahis mevzuu iken şiirin şliir olması elbette kâfi değildir. Şairin de bu davaya hiç değilse şiirleriyle katılması zaruridir.

Memleketi tanımak demek, sadece memleketin coğrafyasını, ekonomisini, ticaretini, münakalesini, mahalli anane ve inançlarını bilmek demek değildir. Memleketi tanımak demek her şeyden önce memleket halkının coğrafi, ekonomik, ticari, kültürel, ve siyasi şartlarla münasebetini ve bu münasebetten meselelerini anlamak demektir. Bu da şüphesiz oda içinde veya kütüphane basında değil ancak yerinde tetkik ve tesbit ile mümkün olabilir. uBğün birçok yazarlarımızın memleket meseleleriyle ilgilanmeyişinin sebebi, bizzat tembel oluşlarından ileri geliyor. Kahve, meyhane veya yatak odasında mısra karalamının kalkınma davasında olan Türkiye için hiç bir lüzum ve faydası yoktur. Geçen yüzyılların Bohem adını verdiği bu tip aylak ve parazit insanların cemiyetimiz içinde bir yeri olabileceğini zannetmiyoruz.

Yazar: Salâh BİRSEL

Demek ki ben şimdiye kadar yazdığım üç şiir, bir hikâye ve bundan sonra yazacağım daha bir kaç hikâye ve şiirle Salâh Birsel'in serüvenini anlatmış olacağım. Bu, benim için çoğu kimsenin kızgınğını çoğu kimsenin de alayını kendi üzerine çekmektir. Sanat alanında ün kazanmış ve dünyanın ölümsüz problemlerini devam ettirmiş sanatçıların bu işe acil erdemiyebilecekleri kuvvete umarım. Onlar bir yazarın kendisini yaşadığı bir takım olayların karamanını olarak göstermesine asla katlanamazlar. Ne de bu olaylar neyde yaratılmışsa insanları dusoutun azdır.

Ama ben bununla anlatmağa başladığım hikâyelerin saat nayatın çıkığını söylemek istemiyorum. Gerçi anlatıklarında hayal payının ağır basması besoenyse de onların benimle ilgili olmağını söylemek yalan olur.

Salâh Birsel'in bu yarı tasarlanmış yarı da olmuş serüvenini ben «Amanvermez Avnı», «Fakabasmaz Zihni» cinsinden bir isme de pekâlâ bagiyabılırdım. Bu hikâyeler o zaman da kendilerinden bir şey kaybetmezlerdi. Ama nedir, bu serüvenler ne «Amanvermez Avnı» ne de «Fakabasmaz Zihni» nin başından da geçmiş değildir.

İşte onu niçin ben şimdiye kadar açıkladığım ve bundan sonra açıklayacağım hikâyelerde Salâh Birsel adını kullanmağı gine en doğru yol buluyorum.

Bu ana dek kimsenin işine karışmadım; karıştımsa bu, benim de o işi niçinde olmam yüzündendi. Bundan böyle de bir kenarda durarak kimsene öğüt vermemek isterim. Ama dediğim gibi davranan bir yazar zannıma hem kendine hem de hayallerine aykırı gelmeyen bir yol tutmuş olur. Bu arada özdenliğinden de bir şey kaybetmemeye ulaşırsa başarısı büsbütün artabilir.

Ne diyorum, bugünkü günde özdenliğe içtenliğe kulak asan mı kaldı? Aydınların, tenkitçilerin çoğu bir eserin güzelliğini ölçeceklerine yazarın eserinde kendi adını kullanıp kullanmadığına bakıyorlar. Kullanılanlar en aşağı kerteyle bir tutuluyor; kullanılmayanlar gerçek sanatçı, beklenen sanatçı diye selâmlanıyor. Buna ise sanatçının elinden bir şey gelmiyor. Doğrusu da budur yal. Sanatçıdan beklenen, deveyi bırakıp ta semerle vakit geçiren bu bayları ciddiye almamaktır. Bu baylar bir yazarı kendi yollarına yürümede diye suçlandırıyorlarsa bu bir şey bildiklerinden değil bir şey bilmediklerinden. Yazar geleceğin gerektirdiği bir istikamet tutmuş olsaydı, onlar onu bu kez de kendi yollarına yürüdü diye suçlandırırlardı.

S E L

MATİLDA

Sen uzak memleketlerde oturuyorsun
20 inci asrın ıstıvrabı bükümüş boynunu
İBliyorum kocan askerden dönmüdü
Belki şu anda bağırını dövüyorsun

Ben harbe girmemiş
Destanlar memleketi
Aziz Türkiyenin evlâdınıym
Ama bilir misin Matilda
Bizi de içinden vurnmaya çalışanlar var
Geçmek için yol vermezse de karlı del
İki azgın düşmanımız var Matilda
Karaborsacı
Sel

Ah Matilda ah
Yamandı bizim memleketin karabisi
Deli delidir - çulün çulğundur Seyhan'ın akışı
Ya Ceyhan - ya Ceyhan Matilda
Şubat rüzgârları esmeye görsün
Taştı mı taşar - süürür götürür köyleri
Ne yatak bilir - ne durak
Altın seliye de akan
Portakal bahçelerinden
Bir kâbus gibi sarar memleketi

Haber yok diyorlar Hüsrûdan
Ben nasıl ağlamayım Matilda
Seller altında yatıyor
Dörtgaça - Dikoğlu - Kayışlı - Yerdelen
Ben nasıl dövmümiyeyim Matilda
Öyle öksüz kalsın da
Araplı - Ereklî - Danışmen

İşte bizim hikâyemiz
Biz harbe girmedik mi Matilda
Ya sellerin söndürdüğü ocakların hesabı
Ya karaborsacıların sönmürdüğü insanlar
Dinmez içimde dinmez Matilda
Sular altında titriyen kardeşlerimin ıstıvrabı
Artık tatlı uyukular
Yediğim ekmek haram olsun bana.

Halim YAĞCIOĞLU

TÜRKİYE'de RESİM

Ahmet KÖKSAL

Memleketimizde son yıllarda üzerinde en çok uğraşılın, hakkında ileri geri oldukça lât edilmiş fakat muhakkak ki memnunnuk verici bir gelişme yolu üzerinde bulunan sanat kollarından biri de resimdir. Batı anlayışı ile temasından sonra çeşitli yönlerde ilerlemeğe çabalayan resmimiz bir yüz yıllık ömrü ancak doldurmasına rağmen bir kaç yıl öncesine gelinceye kadar kısaltılmış ta olsa derlitolu bir tarihten mahrumdu.

Türk resmine fırçası ile olduğu kadar kalemi ile de epey emeği geçen Nurullah Berk; Leonard de Vinci (1932), Modern Sanat (1934), Türk Heykeltıraşlığı (1937), Sanat Konuşmaları (1943) adlı eserlerinde Türkiye'de Resim (*) i de katmakta bu boşluğun doldurulmasına ilk hizmeti yaptı. Önsözünde maksadının «tenkit veya inceleme karakterini taşıyan bir kitap yazmaktan ziyade, Türk resminin kronolojik gidışe riayet eden umumi bir tarihçesini kurmak» olduğunu söyleyen yazar, «sistemli bir araştırma ve tasnif» mahsulü olan bu kitabının «Türk ressamlığı hakkında kısa fakat toplu bir fikir edinmek isteyenlere cevap» verebileceğini sanmakta yanılmıyor.

Kitap Türkiye'deki resim faaliyetlerini minyatür devrinden bugüne seliceye kadar altı bölüme ayırarak incelemektedir. Eseri daha iyi tanıtmak arzusu ile bu bölümlerin aşağıda birer özetini veriyoruz.

1 — Müslüman memleketlerinde Resim ve Resamlık:

Minyatür Sanatı; Öte'nenberi verlemis bir kanaate göre Kuranın «insan tasviri» ni yasak edisi plâstik sanatların İslâm memleketlerinde yayılması engel olmuştur. Umumiyetle Arap ırkları bu yasağı tanımışlarsa da: Hint, İran, Türk minyatürçüleri kâinatın bütün sekilleriyle beraber İNSAN'ı da resmetmişlerdir. İslâm ressamlığı saray ve köşk duvarlarını süslüven fresklerden başka el ile yazılı kitapların bir süsü olan minyatürçülükte kudretli eserler vermiştir. Minyatürlerle süslenen ilk eserler «İmi Nücum» hikmet ve tababet'e ait bilim kitaplarıdır. İran, Hint ve Türkiye'de yazma kitaplar ve bunlarla sıkı ilgili olan minyatürün kullanılması ve değişik karakterde eserler vermesi XIII. asır başlarından XVIII. asır sonlarına kadardır.

İran Minyatürçülüğü: İran minyatüründe X—XI. asırda Çin, XIII. asırda Mogol - Türk tesiri görülür. XII. asırda Selçuk hâkimiyetile minyatürçülükte büyük gelişme oldu. Bağdat sanat merkezi idi. XV. asırda Herat şehrinde minyatür üstadı Behzad'ın etrafında kuvvetli sanat-kâr zümresi toplanıyor. Kasım Ali, Horasanlı Şehzade, Ağa Mirek İran minyatüründe şöhrat kazandılar. XVI. asırda sanat merkezi Semerkant ve Buhara, XVII. asırda İsfahanlı oldu. Rıza Abasi, oğlu Muhamet Abbasi, Muin, Mu-

savvir bu devrenin kıymetli ressamlarıdır. XVIII. asır İran minyatürünün sönmeye çağıdır.

Minyatürün Hususiyetleri: Minyatür kitapların süslenmesine yarıyan küçük kitada, gayet ince ve titiz çalışma isteyen bir resim sanatıdır. Kullanılan malzeme; solmaz parlak boyalar, ince kıl fırçaların sırrı yapanlarla beraber kaybolmuştur.

Türk Minyatürçülüğü: Mogol istilasile İran sanatına tesir eden Türk minyatürçülüğü Selçuklarda millî bir sanat olarak gelişti. Türk hâkimiyeti altındaki yerlerde «nakkashane» veya «nicörhane» denilen resim mekteplerinde minyatürçülük öğretilirdi. Nakkas Ali, Bursalı sair Vasfi, XI. asır da Baba Nakkas, XII. asırda Fethi ve Fasihî tanınmış minyatürçülerdir. XIII. asır Konya mevlevilerinin çoğu edip ve ressamdır.

Fatihin İstanbulu zaftı Türk resmine yeni bir gelişme imkânı açtı. Fatih İtalyanda Matteo di Pasti ile Canstanzio di Ferrararı ve Bellini'vi İstanbula getirterek resimler yaptırdı. Bu sırada İtalyada rönesans devri başlamıştı. Bellini'nin İstanbula gelisi bazı Türk ressamlarına müessir oldu. Kanunî Süleyman da güzel sanatları korudu. 1533 de Hollandalı ressam Pieter d'Aelst'i İstanbula çağırdı. Onun devrinde Nakkas Ali, Manisalı Camii, Nakkas Seh Kuli, Nakşi, Nigârî, Saî gibi ressamlar yetişti.

(*) Türkiye'de Resim, Nurullah Berk Güzel Sanatlar Akademisi neşriyatından, 1943.

UZAKTAN UZAĞA

Gözleri gözlerime dalmış çavdar gözümün
Sözleri sözlere
Muhabbetten yınmak olmuşuz balkon-balkon

Çözülmez çile olmuşuz
Örülmez dantel olmuşuz

Tuğ olmuşuz
Gergef olmuşuz...

Orhon M. ARIBURNU

YALNIZ

Sokaklar uzuyor
Pislik içinde, kenar mahallelere doğru
Karanlık köşelerine kadar şehrin.
Uyumamışların konuşmaları duyuluyor,
Kimsesizlerin hazin türkülleri.
Yavaş geçenerlere,
Hızlı geçenerlere,
Ben gibi efkârlulara dokunuyor.

Mahalle bekçisi İzmitli Osman
Uzak memleketini düşünüyor bu saatte.
Çocuk çocuğunu,
Mahzun mahzun,
Vakit epeyce geçmiştir.
Gece (!) nöbetinden dönüyor şu kadın.
Birkaç sarhoş görünüp, kayboluyor,
Kumar evinden çıkmış bir kaç delikanlı.
He rtaf karanlık içinde
Hafif bir yağmur yağıyor.

Burası koca İstanbul şehrinin
Küçük Narkapı mahallesi
Diyarıdır ekmeğe derdine düşmüşlerin
Sayılanlar arasında ben de varım, ama
İçmemiş, kumar evinden çıkmamışım,
Yolundayım kendi evimin.
Kendi halime yürüyorum
Son cigaramı içerek.
Tekel maddeleri satan dükkânların hepsi kapalı
İşin kötüsü, sabah ta uzak..
Halbuki,
Öyle bir içiliyor ki
Ve öyle bir ısıtmada adamın gözlerini
Bu yağmurlu havada, o camın cigaralar.
Bir düşün, iki iç
Kaldır yakasını paltonun
Yürü, gürlütlü denize doğru.
Titrek ışıkların sevgi, gurbete hazır gemilerin
Ve istersen güvertesine çık,
Kendini yolcusu farzet bir an için,
Ve öylece kal..
Sonra, büyük büyük limanlara uğra
Büyük büyük şehirlere dolaş,
Parasız pılsuz.

"İşin mi yok bre delikanlım" diyor
«Kooo! Gemi sefere hazır.»

Mahmut KURU

İDARE LAMBASI

Titrek ve solgunsun,
Fakir komşunun çocuğu gibi.
Beni kaç geceler bekledin;
Kaç geceler yandı, eridin,
Halinden belli.

Senin ışığında dünyaya gelmişim,
Hayatım seninle başlamış..
Anamdan önce eğilmişim üstüme;
Ateşsiz gecelerinde babam,
Cigarasını sende yakmış.

Sonra elim değince cız etmiş yüreğim,
Bir ağlamışım, bir ağlamışım.
Daha sonra seni alıp rafa komuşlar;
O zaman da küçük yüzü güneşim,
Bir ekme, bir ışığına bakmışım.

Seninle başlamış hayatım,
Sonum seninle gelecek.
Titrek ve solgun, eğileceksin üstüme;
Ölü yüzümü aydınlatacaksın,
Yüreğim yine cız edecek.

Mehmet Ali ERMİŞ

BİR ŞARKI KI !

Modası geçmiş bir şarkı bilirim;
Eski günlerin hatırasını taşıyor.
O şarkı ki yalnız senin
Dudaklarına yaraşır.

En ümitsiz ve yalnız gecelerimde
O şarkıyı duyur gibi olurum,
O şarkı söylensin; üst üste beş defa:
Deli olurum!..

Ah! O öyle bir şarkı ki;
Havralar boyu geniş..
Bir şarkı ki, vaktile
Dudaklardan düşünmezmiş.

Bir şarkı ki unutulmuş;
Yaşamış gecelerin ötesinde.
O şarkıyı söyle, benim için ne olur?
Sen nefesinde.

Simdi çok uzaklarda onu
Simsiyah rüzgârlar söylüyor,
Su mor dağların ardında
Yâr söylüyor!

Elbet her şarkı gibi o da
Bir gün unutulacaktır,
Sesim güzel değil ki, ben söylüyeyim:
«Ömrüm seni sevmekle nihayet bulacaktır.»

Ümit Yaşar OĞUZCAN

Şiir ve Nesir (1)

PAUL VALE'RY (Kısaltarak çeviren: N. ÇETİN)

.... Bir nesir ve bir nazım vardır. Araların-
daki bütün şekiller onların karışmalarından çı-
kmıştır. Fakat, bugün ben, onları en son şekillerin-
de mütalea edeceğim. Bu en son şekillerdeki
tezat biraz izam edilerek açıklanabilir ve denile-
bilir ki dilin, bir taraftan cebir diğer taraftan
müzik olarak iki hududu vardır.

[Bu arada, Vale'ry, farkın önce kavranabil-
mesi için Racan'ın bir mektubundan naklen, Mal-
herbe tarafından yürüyüşün nesir ve dansın şiir-
le yapılan bir mukayesesini anıyor. Bu sözler
şöyle bitiyor: Topallar ve damlaklar yürümeden
edemezler, fakat onları vals yapmağa ve bes a-
yak (cinq ne pas) oynamağa hiçbir şey zorlaya-
maz.]

... Yürüyüşün nesir gibi daima açık bir mak-
sadı vardır. O, erismek istediğimiz, hedefimiz
olan herhangi bir maksada doğru yönelmiş bir
harekettir. Yürüyüşe tavrını veren, onun yönü-
nü, süratini, en son seklini ayarlayan, günlük
şartlar - maksadın mahiyeti, ona olan ihtivacım,
arzumun şiddeti, vücudunun ve muhitin hali -
dir...

Dans bambaşka bir şeydir. O, süphesiz, biz-
zatihi gayesi olan bir hareketler sistemidir...
Fakat faydalı hareketten ne kadar farklı olursa
olsun, her ne kadar son derece basitse de bu
esaslı noktayı isaret edimiz. dans ta yürüyüşün
kullandığı aynı azaları, aynı organları, kemikleri,
mafsalları, sinirleri kullanır.

Aynı sey tamamilen şiir için de varittir. o
da nesrin kullandığı aynı kelimeleri, aynı şekil-
leri, aynı sesleri kullanır.

Yürüyen bir insan en kısa yola uyararak bir
verden diğerine gider... Bu adam, isini tamamladığı
istediği şeye, meyvaya, kitaba vere kavustuğu azman,
bu mülkiyet, onun bütün faaliyetini fesheder,
maksadın yerine getirilmesi sebebi ortadan kaldırır,
netice çareyi yok eder, gidüşün hareketinin seklini
ne olursa olsun, bütün bunlardan geriye kalan sadece
varılan neticedir.

[Bu arada Vale'ry şbzlerinin, ancak fikrini,
istediğini anlatmak için var olduğunu, bu sözlerin
hedefe varır varmaz dinliyenlerin zihninde başka
bir şeye, mânaya çevirileceklerini sözlü olarak
«Ben anlaşıldığımı bu mühim neticeden, sözümün
artık mevcut olmayışından öğreneceğim diyor.»
Ve bunun içinde nesrin güzelliğinin açık ve anlaşılır
olmasında aranmasını belirtiyor.]

Bir başka ifadeyle, dilin mücerret ve pratik
tik kullanışlarında, ki bu bilhassa nesirdir, se-
kil kendini saklamaz, anlaşıldıktan sonra devam
etmez, duruluk (acıklık) içinde kaybolur; o, artık
hareket etti, anlattı ve ömrünü tamamladı.

Fakat şiir, bunun aksine, hizmet etmek için
ölmez; o, doğrudan doğruya, küllerinden yeniden

doğma önceden ne idiyse gene belirsiz bir şe-
kilde tekrar o hale gelebilmek için yapılmıştır.
Şiir, kendisini tarife imkân veren şu kud-
retinde kendini gösterir: o, kendi şekli içinde
tekrar meydana gelecek bir hassasiyet taşıyor, ru-
hümüzü, tekrar, ilk haliyle meydana gelebilme-
si için teşvik eder. Endüstriyel teknikten bir
kelime alabilirsem, şairâne şekil otomatik ola-
rak tekrar hasıl olur, diyeceğim.

[1] Valery'nin Le Sens Moderne — La
Poésie (Conferencia, 5 Novembre 1928) adlı
konferansından bir parça.

SICAK GEÇEN GÜNLER

Beşini bıraktı aşıkları birer birer;
Yapayalnız kaldı bu sıcaklarda,
Her öğlen vakti tenha caddelerde,
İllâlara, resimlere bakarak..

Kadın edince aklına martılar uçan
Çamlık deniz kenarlarından biri gelir;
Bir sabun fıçısında
Zayıf bir kızıcağı gülümser dururdu.
Işıklar ,sergiler oynadı kayaların üstünde
Fındık veya bez götüren mavnalar geçirdi..

Karşıda yazlık bahçelerden biri,
İçinde boş iskemleler yığılmış,
Kâğıtlar uçuşur kenarda,
Tabak çatal sesleri duyulurdu..

Dönerdi köşeyi evi görünürdü,
Sokak böyle serindi her zaman
Küçük bir nekir akar gibi,
İnsanlar geçirdi yanından..

Renksiz, büyük eşyaların arasında,
Uzanır yatağın üstüne,
İçerde her zaman ılık rüzgârlar dolaşır;
Aşk saatleri gibi sıcaklık verir insana...

Ömer Edip CANSEVER

Hikâye

Renkli su fıskırdı bedeninden,
Vuruldı adamcağızım vuruldu
Can evinden.

O da yaşad bir zaman,
Bir zaman sevdi o da bizler gibi,
Sokakta dayak,
Sinemada leblebi yedi.

Okuma yazma da öğrendi genç
yaşta,
Komşu kızlarıyla mektuplaşmak
için.

Bir kere bir kız kaçırdı,
Allah için.

Vurdular şimdi bu genç adamı,
vurdular
Can evinden.

Evde karısı, evde annesi de vardı,
Şükrediyorlar şimdi çocuğu olma
diğma

Sabahattin HÜSNÜ

LANGSTON HUGHES

Memleketimin güneşi
Altına benzerdi
Memleketimin güneşi
Altına benzerdi
Şimalde olduğundan beri
Bu berbat dünya soğuk ve ölü

★
İyi bir cocuktum
Hiç kötülük etmedim
İyi bir cocuktum
Hiç kötülük etmedim
Ama dünya artık yorgun
Yol ise pis ve uzun

Tutulmuşum bir kadına
Namuslu sandığım
Tutulmuşum bir kadına
Namuslu sandığım
Elimden emeği kaptı
Aklımı başımdan aldı

Yorgunum yorgun
Sabahları yorgun
Yorgunum yorgun
Sabahları yorgun
Oylesine yorgunum ki,
İstemedim doğmayı

Çeviren: Oktay AKBAL

HİKÂYE:

R E V Ü

Yazan: Zeynel İLHAN

Saat gece yarısını geçmek üzereydi. İşçiler Taksim meydanına yakın Anadolu lokantasının önünde rayları tamir ediyorlardı. Tramvaylar daha seyrek ve duraklar bombostu. Ara sıra bir taksi, işçileri taşıyan hususi bir tramvay görünüp kayboluyordu. Karanlık bir hortum gibi uzayıp giden karşı sokakta sarfka söyleniyordu. Kesik, belirsiz, biçimini kaybetmiş, zoraki dökülen kelimelerle söylenen şarkılardan biri...

Genç üniversiteli İsmail, raylara oksijen kaynağı yapan sarışın işçiyi seyrediyordu. Bir müddet böyüce gecenin ortasında çalışan insanların yanında olmaktan zevk duydu. İki üç adım önünde hareket edenlerin arasına girmeyi, onlarla çalışmayı, hep birlikte dost duyguların eksik olmadığı bir çatının altına dönmeyi arzuladı. İşte, bir delikanlı dîgeriyle şakalaşıyordu. Uzaktan bir cigara atıyor, arkasından kibritini, Biraz sonra parke taşları yerlerine oturturken bir memleket türküsü de tutturmuş olacaktı. Ne güzel... Sekiz on kişilik kalabalığın canlı kıpırdanışı gerçekten güzeldi. İş bitince âletleri topladılar.

Delikanlı onların gidişini gözleriyle takip etti. İstiklâl âbidesinin arkasında kayboldukları zaman canı sıkıldı, Yalnızlığını duydu. Bir tükürük fırlatarak aşağıya doğru yürümeğe başladı. Galatasaray lisesinin önünde bir kalabalığın gürültüsü onu durdurdu. Yüzü gözü kan içinde, göğsü yurtlanmış bir kadın, iri yarı polise lâf yetiştirmeğe çalışıyordu. Polis, keskin kıvrık burunlu, efendi kılıklı birini sımsıkı yakalamıştı. Çirkin ve iğrenç kelimeler arasında her ikisini de karakola aldılar. Kalabalığın arasından bir ses yükseldi: «Namusuz herif, Sarhoş pezevenk!.. Ulan bu ne. Sokak ortasında zorla mı?» Bu, karakola alınan kadının arkadaşlarındandı: «Orosuluğun da bir şerefi vardır.» diyerek arkasına takılan iki kişiyi birlikte Londra bar sokağına daldı. Bir delikanlı gülerek: «Şereflî orospuluk ta varmış ulan.» dedi. Öteki: «Hayvan, diye cevap verdi. Var ya ne zannettin.»

Karşı kenara atılan İsmail köşedeki suçunun önünde durdu. Yukardan aşağı tutturulmuş mecmua ve gazetelere göz gezdirdi. En büyük havadisi iri puntolarla ilân ediliyordu. Alman orduları Norveçte..» Yanastı, yazıyı sonuna kadar okudu. Sayfayı açmak, geri kalan kısmını da bitirmek istiyordu. Fakat satıcının bakışları karşısında bundan vazgeçerek Halkevine doğru saptı ve adımlarını sıklıktırdı.

— Demek Norveçte boğuşuyorlar, diye söylendi.

Sıkıntısı fazlalıstı. Bir tortu, göğsünün ortasında yavaş yavaş kurşunlaşıyordu. Büyük şehrin ortasındaki yalnızlığını tekrar kuvvetle duydu. Tüyleri ürperdi. Başını kaldırarak tek tük yıldızın parıldadığı gök yüzüne baktı. Birşeyler söylemek istiyordu. Yapamadı. Ama okadar doluydu ki, konuşmak için boşaltmak için yanında bir dost, bir insan aradı. Karşı kaldırımdan üç beş kişi geçti. Bir kakkaha tâ yüreğine kadar işlemişti. Turing Palas'ın önünde durdu. Bir cigara yaktı. Biraz ileride yabancı bir gölge, gittikçe uzatan gölgesinin üstüne düştü. Sonra kayboldu. Omuz omuza yürüyorlardı. Yan gözle baktı. Ve genç bir kadının çiçek bozuğu yüzünü gördü. İnce uzun ve yorgundu. Başına bir eşarp almıştı. Göz göze geldiler. Erkek, bütün bir hayatı bir bakışta sınırlayan kadına karşı kuvvetli bir kin duydu. Adelelerinin gerildiğini hissetti. Bir yumruktu onu devirmek ve bir köpek gibi tekmelemek arzusuna kapıldı. Hedefsiz bir nefret beynini parçalıyordu. Kadının yanından kaçmak, ondan kurtulmak istiyordu.

— Haydi git, dedi. Git...

Yakıcı bir damla tepesinden topuklarına doğru kaydı. Ka-

dın söylenenleri işitmemiş gibiydi. Delikanlı:

— Git, diye zayıf bir sesle tekrar etti: Kadın:

— Peki, dedi. Gideceğim...

Fakat gitmedi. Halkevini geçtikten sonra kadın İsmail'in kolundan tuttu, Dikkatle yüzüne baktı. Sanki kemikli yüzde birşeyler yakalamak istiyordu. Bakışları delikanlının sırtındaki ince trençkotun kirli yakalarında, dağınık siyah saçlarında dolaştı. Etrafı moraran gözleri islanmıştı.

— Sen ne iş yaparsın? diye sordu. Neyle uğraşırsın?..

Erkek hiç beklemediği soru karşısında şaşırılmıştı:

— Talebeyim, dedi. Bir üniversiteli.

— Demek bir üniversiteli... Bu fena değil. Bana bir su ısımarla. Sonra da kovmamış ol. Anlarsın ya.

İsmail köşedeki tüttüncüden kadına bir su ısımarladı.

Kadın:

— Biz, dedi. Yarını düşünmek zorundayız. Yaşamak için doğmuşuz. Yaşamaksa bazen gebermekten de beterdir.

Daha fazla konuşmak istiyordu. Vazgeçerek sağa döndü. Ve Halic'e doğru uzanan sokağa kendini verdi. Delikanlı tuhaf bir jestle durmasını istedi. Kadın gözden kaybolmuştu bile. Görünmez bir kuvvet kürek kemikleri arasına dayanmış kalmıştı. Durmaksızın ileriyeye doğru itiliyordu. Bu dayanılmaz kuvvetin karşısında bir ateş bütün vücudunu kapladı. Uzayıp giden karanlık sokağa atılmak, deli gibi kosmak istiyordu. Damarlarının gevşediğini, bir yığın et halini aldığını anlayınca dudaklarını ısırırdı. İnce bir kan çenesine doğru süzülürdü. Bir tramvay geçti. Bir taksi... Ve bir sarhoş bayatlamış bir aşkın türküsünü mırıldanarak su borusuna yapışık kaldı. Bir anda büyük şehir zifiri bir karanlık içinde kayboldu. Hiçbir ses duyulmaz oldu. Yalnız, nereden çıkıp ne tarafa aktığı belli olmayan bir uğultu yükseliyordu. Suen:

— Kuruşu! diye bağırdı.

— Ne kuruşu yok ki...

Çenesinde soğumas olan kanı elinin tersiyle sildi. Ve yürüdü.

Kadının hiç beklemediği bir tarzda çekilip gidişi kafasını altüst etmişti. Yanına nasıl sessizce sokulduğunu en ufak hareketine kadar hatırlıyordu. Yaralı yüzünü, yeşil renkli eşarabını, etrafı morarmış ıslak gözlerini, herşeyini «Yaşamak için doğmuşuz» Her kelime bir çivi gibi beyniye sokulmuş zokluyordu. Kadın, delikanlının birşeyler düşünebileceğini ümit etmişti. «Anlarsın ya» Demek anlaşılması lâzım gelen birşey vardı. Galatasaray lisesinin önündeki kadının söylediklerini ve diğerlerini düşündü. Hep yaşamak, aydınlık dünyadan ayrı düşmemek için. Bütün kavgalar, rezilce ve mertçe hepsi; canlı bir hayatı yaşamak hedefine doğru atılmak, ele geçirmek için yapıyordu. Ezilip posalaşmış insan bile en sefil haliyle yarıdan ümidini kesmiyordu. Kendini en rezil bir şekilde cemiyetin çarklarına kaptıran, feryad ederek damarlarında öldürücü mikrobu taşıyan şu yeşil eşarpli genç orospu ve şehrin her tarafında küçük kurtlar gibi hareket eden yüzlerce, binlercesi hep aynı arzularla doluydular. Korkunç yokluğun içinde bile bundan vazgeçemiyorlardı. Ümit, can çıkıncaya kadar hep o. Hayatı güçleştiren kuvvetleri devirmek için, çoğu kere en mukaddes olan insanı kuyumetlerimizi bile ayaklar altına almak zorunda kaldığımız açık bir gerçek değil midir?

Bristol otelinin karşısındaki Tepebaşı gazinosunun perdele-
(Devamı 14 üncü sayfada)

Yanık insanlar Diyarı

Orhon M. Arıburnu'ya

Tozlu yollar duman duman harelî
Yaz güneşi altında Çukurova.

Hava sıcak mı sıcak!
Kavruluyor ot,
Yanıyor toprak.

Ben bu diyarın dertleri ile yanık,
Severim güneşin yaktığı insanları
Gözleri yarı uykulu,
Yarı yanıklı!

Rüknettin SOYTÜRK

DENİZ ADAMI

Gözlerin yeşildir diye
Kürek mahkûmlarına dönmüşüm
Bir martı yavrusu gibi
Denizde yaşamış ölmüşüm.
Gemiler girmiş rüyalarım
Kiminde muço, kiminde tayfa
Kiminde kaptan olmuşum.
Nihayet denizler ortasında
Senin gözlerindir deyip
Sulara gömülmüşüm.

Necati E. KAHYAĞLU

ŞAPKAM

Şapkam değil, bu, hayır!
Gündüz, güneşte başak;
Yağmurda saçak, akşam.
Usanır askıda asılmaktan
Şapkam.
Elbisen askıda asılı,
Cebinde şir defterim.
Elbisen şapkan yanında,
Ben şapkanın altında..

İbrahim TEKELİOĞLU

BİR İÇKİ MASASINDA YAZILAN ŞİİR

Söyle a canım
Bana sevdiğim şarkıyı söyle
Bugün de efkârıyım
Görüyorsun işte

Aklıma bir şeyler geliyor
Kötü kötü düşünüyorum...

Celâl KEYALİ

Burdurdaki Mahallemiz

Hikmet DİZDAROĞLU

Divan şiiri mahsulleri arasında, az da olsa, realist mahiyet taşıyan bazı eserler vardır: Şehrengizler, Sosyal değerleri edebi değerlerinden üstün olan Şehrengizler, sair, bir şehri bütün özellikleriyle vasatmağa ve tanıtmaya çalışırdı Mesihî'nin Edirne, Lâmiî'nin Bursa, Yahya'nın İstanbul, Ulvî'nin Manisa hakkındaki şehrengizleri bu soy eserlerdendir.

İbrahim Zeki'nin son şiir kitabını (1) okurken, modern bir şehrengiz, bir «Burdur Şehrengizi» ile karşı karşıya bulunuyordum. İntibahı duydum.

Havatinın birkaç vâkıfını «Toprak İnsanları» arasında geçiren, «Toprağın İçindeki Toprak ve Toprağın Masalı» ile avunana sair, son eserini, «Güller ve Tezâhürleri»ni ehem de nek çok özlediği «Burdur için yazmıştır, denebilir. Fakat, bununla, sairin topraktan uzaklaştığını sanmamalı. O yine toprağa bağlıdır, çünkü «Burdurdaki Mahallemiz», toprak insanlarıyla hesr-ü nesr olduğu, «başbaşa, diz dize» askerlik ettikleri câmların mahsulüdür:

İkinci Dünya savaşında,
Gene toprak insanları
Cadırda, acıkta, koşturda
Başbaşa, dizdize askerdik.

O zaman vazdım düşünerek
Burdurdaki Mahallemizi.

Bazı kitaplar vardır, nereden başlarsanız başlangıç orasıdır. Hele şiir kitapları için bu, her zaman böyledir. Ama, arada bir, bir «Burdurdaki Mahallemiz» çıkar, bu düzeni bozabilir. Gerçekten, «Burdurdaki Mahallemiz»e bastan değil, sondan başlamalı. Sanatkarı yakından tanımak, hayat sevrini ve macerasını takip edebilmek için tutulacak yol budur: Merkezden - sanatkardan - çevresine vâdan vol. Masal çok seven, kendisi ide masaldaki küçük şehzade gibi sempatili olan sair, «Acil kilidim acil» hesabı, şahsiyetini, kilimli kapılar arkasında saklamaktadır. Bir şehre Burdur'a ötmeli, bu şehirde bir mahallevi - Burdurdaki Mahallemiz - bulmalı, bu mahallede bir eve - Burdurdaki Fevîz - girmelisiniz ki, «sairi»-hivografî söylebilesiniz. İnişli, vokuslu, dolambaçlı vollar belki insanı vorar: fakat geziniz, düz vola nazaran çok zevkli olduğunu inkâr edemezsiniz. İbrahim Zeki de sizi, şahsî ve şahsiyeti ile yüz yüze getirirken böyle yapmaktadır. Kitabı bitirince, ferahlatıcı dağ havasını alan insanlar gibi, volculüğünüzün sonunda, cektikönünüz bütün sıkıntıları unutuyor, âdeta, dağ rüzgârlarının tatlı-sert lezzetini tadıyorsunuz.

Bir romanla, bir hikâye ile, bir şiirle ilk (1) Burdurdaki mahallemiz, Cumhuriyet Basımevi, Burdur, 1947, 79 sayfa, 125 kuruş.

defa karşılaşmanın tesiri, başka, onlarla birkaç defa âsina olmanın ruhta yarattığı intiba yine başkadır. Bir görüşte, bir okuyusta beğendiğimiz, yahut sevdiğimiz nice eserler vardır ki, ikincî veya üçüncü defa elimize alınca sırlarını acar, hüviyetlerini ifşa eder, meziyet veya kusurlarını açığa vururlar. Benim gibi «Burdurdaki Mahallemiz» deki şiirleri hm çıktıkları gazete ve dergilerde, hem batılmadan önce bi rarada, hem de basıldıktan sonra - yani üç insana verdiği gönül huzurunu bulacakları şüphesizdir.

İbrahim Zeki mücerredî vakalivan bir sanatkardır. Bu sıfatla Fazıl Hüsnü Dağlarca'ya benzetilebilir de, bu benzerlik sathî ve dışı aittir. Dağlarca, «son şiirlerinde, mücerret oluyum derken garip şeyler savıklamaktadır. Her şiiri bir muammadır, kendi için söylüyor gibidir. Halbuki, İbrahim Zeki mücerredî şiirinin bir kanavası olarak kullanmaktadır. Bu yüzdendir ki, şiirinin iç örgüsü zengindir ve ustalıkla işlenmiştir.

Meselâ anne sevgisi. Ezeli ve ebedî konu. Kaç ve kaç sair bu völden geçti, bir sevler söyledi ve... unutuldu. Sair eğer evinden bahsediyorsa, bu bir vesiledir, asıl aradığı şey başkadır:

Anam.. her odada gezdi mensinle,
Her noktada bir sey sezdim seninle,
Bu gözler böylece kalsın benim'e,
Gitmesin, gitmesin bu rüya benden.

Anne... Fakat hangi çocukla annesi arasında akılden kalbe giden bir vol yoktur? İbrahim Zeki, bunu, «Bir Yol Var» adlı şiirinde öne güzel ifade etmiştir. O şiirin bir dörtlüğünü alıyorum:

Bir yol, salkım salkım hayat sevgisi,
Hayatın acısız bir musikisi,
Sanki bir gül açar baharın sesi
Annemin gönülden benim gönüme.

Sair, günlük havatın gecici akislerine de yer vermiştir. Bir komsu kavgası, bir baba dostunun, bir tanıdığın havatları... Sair, «komsu kavgası»nda, Mehmet Akif ustasıyla, günlük hayatın başarılı bir tablosunu çiziyor. Daha birkaç saat önce sacscaca, başbaşa kavga edenler, birz sonra, kolkola tarlaya gitmektedirler. Hayat, akısına devam ediyor. Onda keşilme denen bir sey yoktur. Hem neden olsun?

Ne olacak, komsuluk bu
Kavga da olur, barış da;
Her sey unutuldu birden
Her söz ucmuş gibi oldu.

«Emekli Öğretmen Asım Efendi» de ise âdeta bir rnasal havası içinde, mükemmel - valnuz mükemmel değil - nefes bir portre çizilmiştir. «Atiye Ablası da öyle.

(Arkası 12 inçî sahifede)

HİKÂYE:

Pislik ve Kan

Sokağa çıkar çıkmaz, memnuniyetle gökyüzüne baktım. Rutubetsiz, kuru, insana canlılık veren bir kış günündeydik. Yürdüğüm yol boyunca, derin derin nefes alıyor, sonra zevkle, ağzımdan çıkararak hemen dağılan kalın dumanın yok oluşunu seyrediyordum. Sokak, cadde, meydan, derken şehir uyanmıştı... İyi bir kış gününün sert canlılığı içinde, bütün çarklarını faaliyete geçirmek üzereydi. Her adımda, her nefeste insan biraz daha hayata bağınıyor, kendinde bir yenilik, bir gibi, acele acele geçip giden iş gençlik hissediyordu. Otomobil, tramvay, araba gürültüleri, sür'atli çevrilmiş bir filmdeki adamları, memurlar, öğrenciler ve güneş, güzel gün, hep aynı şehirde yaşamın saadeti, çalışmanın müşterek sevinci...

Meydanın bir köşesinde tramvaylar durmuş ve en öndekinin etrafına bir kalabalık toplanmıştı. Ancak yirmi otuz kişilik bir kalabalık Sağda, solda, yine herkes kendi dünyası içindeydi. Tramvayın yanından uzaklaşanların suratlarında, hiç te hayra yorumlayacak meyus bir ifade vardı. Akla ilk gelen bir kaza ihtimaliydi. Sanki kalabalığı yaklaşırsan bu ihtimalin gerçekleşmesinde meydan verecektim gibi budalaca bir hissin tesiriyle olduğum yerde kalmıştım. Bir müddet oradakileri uzaktan seyrettim. Birkaç memur, ellerinde tebeşirler, tramvay hattına ve asfalta işaretler koyuyorlardı.

Meydan, Beyazıt Meydanı idi. Havuzun kenarındaki kaldırıma üç bohçacı kadın oturmuş, ağlıyorlardı. Merakımı yenemiyerek yanlarına kadar sokuldum. Vücutlarını sallıyarak ağlamaya devam ediyorlar, bazan durarak birkaç kelime lâf edip sonra yeniden başlıyorlardı. İlk bakışta kaza ile bir alakaları duğunu zannetmiştim. Bir müd-

det kendilerine kulak misafiri olunca, sadece kazaya şahit olmak bahtsızlığına uğradıklarını anlamış.

Tramvay küçü kibir çocuğun ayaklarını kesmiş. Bohçacı kadınlar, kalabalığa sokulup ayrılanlar, herkes çoktan hastahaneye kaldırılmış olan çocukta bahsediyordu. «Sekiz, dakuz yaşlarında bir çocukcağız» diyorlardı. «Hani şu gazete satan, yalnızak, bir gömlek bir pantolonla dolaşan zavallılardan. Tramvayın basamağında idi her halde. Ne oldu birden bire, ayağı mı kaydı? Atlamak istedi de beceremedi mi? Çok fecî bir çığlık! Tramvay yolunda çocuk bağırarak çırpınıyordu. Araba durdu. Vatman, biletiği, yolcular dışarı çıktılar. Etraftan koşuşanlar... Çocuğu kaldırıma götürdüler, az sonra bir beyaz hastahane arabası peydahlandı. Çocuğun çığlığına yürek dayanmıyordu.»

Tramvay yolundan kaldırıma kadar, asfalt üzerinde phtlaşmış kan lekeleri vardı. Kalabalık gittikçe dağılmaya yüz tutuyordu. Memurlar lüzumlu işaretleri koymuşlardı. Neredeyse tramvaylar yeniden yollarına devam edeceklerdi. Kan lekelelerini takip ederek vak'a yerine yaklaştım. Üç beş kişi kanlar içindeki parmakları birbirlerine gösteriyorlardı. Kan lekelerine sarı birşeyler karışmıştı. Yaşlıca, gözlüklü bir adam: «Pislemiş korkudan!» diye söylendi. Daha fazla bakamadım. Boğazım kurudu, zorlukla nefes alıyordum. Bir uğultudan kapladı başımı. Kendimi güçlükle kaldırıma kadar sürükledim. Havuz kenarındaki kaldırıma den birine iliserek, derin nefesler almaya çalıştım. Gökyüzüne baktım: Maviydi. Havuzun suyu soğuktan ürpermiş, Parmaklar küçüktü, kanlıydı. Nereye gidiyordu böyle sabah sabah. Anası, babası, kardeşleri neredelerdi şimdi? Ne yapıyorlardı? Ya duydukları zaman...

Yağa kalkarak yürümeye başladım. Üniversitenin saatlerinin ikisi de sekiz buçuğu geçmişti. Kafam karma karışık... Evden çıkarken ne mes'uttum. Fakülteye gidiyordum. Dersten önce arkadaşlarla şakalaşacak, tenefüslerde koridorda dolaşarak kızlarla dedikodu edecektik. Ve hava güzeldi. Birden bire: «Çan! Çan!» diye medeni, sert bir ses duyarak kendimi tramvay yolundan kenara attım. Daha neye uğradığımı anlamadan, ön sahanlıktan bir küfür başlandı: «Ulan salak! Sevdalı mısın? Uyuma!» Kıpırmızı kesildim. Gökyüzü maviydi, hava soğuk ve güzel. Çocuğa hastahane acaba nasıl muamele ediyorlardı. Pantolonunu değiştirmişler miydi?

Naim TIRALI

İNSAN OĞULLARI DESTANI

İnsanoğlu!
Ne güzel yaratmış
Yaratın seni?
Güzün, kasın, ajzın, burnun yerinde
Dil vermiş!
Yaratın sana...
Nene üzülürsün?
Söylesene...
Ne de olsa yaşamaktasın.
İyi - fena...

İsmail Ali SARAR

OLIVER DE GÖR

Söyle bi rbenim
Oliver de gör:
Çifte çifte iskarpinler,
Lüks çantalar,
Sana nele ralırm...
İstersen, Naylon çorapla rbile.
Söyle bir benim
Oliver de gör.

Halûk KUNT

Konservatuvarın Küçük Parmakları

Toygar AKMEN

İstanbul Konservatuvarı 3 Martta birinci talebe konserini verdi.

Konser, kendileri birer tablo, yürüyüş ve selâ mverişleri ise birer şiir olan minim-nilerin, Beyer ve Czerny'nin piyano metodlarından iki parça ve L. Boccherini'nin Menu-et'ini (piyano 6 el için) çalan parmakları ile başladı.

Bilhassa M. Clementi'nin sol majör sonatını çalan Güllây Uğurata ile Mozart'ın do majör sonatını açlan Arın Karamürsel, konservatuvardan evvel değerli hocalardan yetiştilirdikleri belli olan iki cevherdiler.

Detaylara girmek istemiyoruz. Fakat programın şan-solo kısmında, solist genç kızlarımızın heyecanlanmalarına doğrusu havret ettim. Samimiyetleri ve neşeli halleri, gülüş-lerile ne kadar da belli...

İkinci sınıftan Gülten Tunceli'nin, Gluck'un O del mio dolce ardor'ı İtalyanca, Gabriel Faure'un Clair de lune'ü, Fransızca, ve Grieg'in Seni Seviyorum isimli eserini Almanca söylemek, repertuarını âdeta lisaan putporisi şeklinde hazırlanmış intibasını bırakmıştı. Fakat Mozart'ın Figaronun Düşünü'nde Kontesin arıyasındaki sesi, ve Mendelsohn'da İhsan Orhon ile yaptığı dio, kendini bize ivice tanıttı.

Dördüncü sınıfta Ketî Cürükoğlu, Brahms'ın Serenadı ve J. Massenet'in Manon'un arıyasında, bilhassa, yine dördüncü sınıftan İlhan Orhon'un, Mozart'ın Figaronun Düşünü'nde Grafın'ın arıyası ve Massenet'in Manon operasında Manon'un arıyası ile Delibes'in Chanson Espagnole'unda üstün kabiliyeti derhal göze çarpıyor.

Konserin esas iki kıymeti olan dördüncü sınıftan Güner Dinçman ve yedinci sınıftan Ergican Saydam'ın kuvvetli hafızaları ve parmaklarının instrument kabiliyeti çok çabuk belirliyor.

Beethoven'in Op. 13 Patetik Sonatının daha allegrosunda Güner Dinçman'ın ellerinin yunusak hareketi ve soğukkanlılığı, eserin aldagiosunu aynı hız ve Rondo'sunu aynı vumusaklıkla bitirmesi, sanatkar genç kız arkadaşımızın pek yakında gösümüzü ifiharla kabartacağına açı kbir delili...

Konslerine Chopin'in Op. 25/2 etüdü ile bashvan Ergican Saydam, falza heyecanlı ve güçlük çekiyor gibi idi. Fakat Op. 10/12 etüdü revolation'da heyecanının haklı ifadesini dinamik parmakları ile o kadar candan aksettirdi ki, Hele mi minör vals'te yüzündeki hatların deşimesi, genç sanatkârmızın duyduğuna da ispat etti.

İÇ SIKINTISI

Güz yağmurunda dağlar misali üzgünüz
Kasvetli türküler dudaklarımızda
Ne anamız ne sevdamız yanımızda
Ajalımla olduğumuzdanır güldüğümüz.

Yaşamın sıkıntısı her halimizde
Sanlı saat bir karanlık vakti vuracak
Ümit çemesi kurudu-kuruyacak.
Gel de teselli bul böyle günlerde.

Boş verseniz de olmuyor, vermeseniz de,
Gene dolu içimize ağıtatasıya hüznün.
Gün gece demeyip ne'ler çektiğimiz halde
Tüklemek bilmiyor çilest ömrümüzün.

Needet KONUK

Burdurdaki Mahallemiz

(Bastarafı 10 uncu sayfada)

Ya su «Üç Dullar» a ne demeli?
Birbirinden taze bu üç taze dul,
Gül sevinçlere kul, acılara kul,
Sevgi kovanları verdikçe oğul -
Şakir Billir sesle üç kabde bir kuş,
Görülüyor ki, Tevfik Fikret'in «Aveng-i
Tesavir» ve «Timsâl-i Cehalet» de yaptığı gi-
bi, tablunun ortasına oturtulanlar öyle pek
meşhur şahıslar değildiler: isimsiz denecek ka-
dar meçhul kimselerdir; belki de her gün gö-
rüp de bir kere yüzlerine bakmadan geçtiği-
miz zavallılar. Ancak, şiirin sihri eli, onları,
hafif bir temasla, bulundukları yerden alar-
ak, bize kadar yükseltmektedir. Sanatın kud-
retine inanmayanların bu şiirleri okumalarını
ne kadar isterdim.

Yazmak iyi şey, güzel şey. Fakat yazdik-
larını benimsemek, samimi olmak, onları «bi-
rinci hayat» gibi kendine mal etmek nekadar
güçtür. İbrahim Zeki yazdiklarının kendinden
ayrılmaz olduğunu bakınız nasıl içten söylü-
yor:

Hatıralarım hep uyanık,
Bu kitapta anlattığım evimiz
Ve birbir maceralı mahallemiz
Benim birinci hayatım gibidir,
İkinci hayatım ise, sadece ömürdür.

Psikoloji gözüyle eser yaratma ihtiyacı-
nın ifadesi ve neticesidir. Sanatkar yaratma
ihtiyacını duymadıkça yazamaz. İbrahim Ze-
ki, günlerinin nasıl yaratma humması içinde
geçtiğini, her yıl bir eser vermek suretiyle, is-
patlamaktadır. Kâski her isbat bu kadar güzel,
bu kadar verimli olsa.

Bâzan bir şiir, fakat bâzan da kitap bir
sehri yaratmak için kâfi zelebilir: «Haval-
sehirs» den sonra Üsküdar artık ebedîdir;
«Burdurdaki Mahallemiz» den sonra Burdur'
un edebiyatta ebedileştiği ebi.

Hikmet Dizdarog'u

GORAN KOVATCHITCH'İN MEZARI

Kardeşler, biz insanların en iyileriyiz
Hayat şirterimin boyunca fıskırır
Hayat gayretlerimizin boyunca büyür
Ve hepimiz de ölümlü hiçe sayarız.

Kardeşler dünyada ıstırap hâkimdir
Yalnız iyilik bize barışı veremez
Yalnız güzellik kıtîrleri bağışlıyamaz
Çünkü biz günün kıymetini bilmiyoruz..

Biz niçin olduğunu bilmeden sevilirdük.
Fakat bugün siz onu biliyorsunuz.
İşte mızvalarımın ve talihimizin önünde
Sevinçle kabarmış bir göğsün önünde durur
gibi duruyorsunuz.

Ben intikamımı aldım, sözüm nefes alıyor,
Sizin sesinizde ve göz yaşlarınızda;
Ben kazandım rüyamı kurtulmuştum,
Oğullarımı ziyazın meyvelerinden istifade
edecektler

Kızın güçlüklerini bilmeden,
Paul Eluard'dan çeviren:
Sabih SENDİL
Not: Goran Kovatchitch İkinci Dünya Har-
binde maktul düşmüş bir Yugoslav şairidir.

ŞEHRİM

Rıhtım bildim bileli telâşlı
Alabildiğine köpükler deniz
Zeytin kokulu şehrim, kendi halince kür;
Aynı gök parçasına mahkûm
İnsanlar birbirinden habersiz.

Glesiya yaşıyor çapkın gemiciler
Hayatlarını beraber harcadıkları ile
Mavi mavi yıldızlar mavi kadeh içinde.
Gemiler çıkıyor başka bir sefere
Uykularında hağal besliyor serseriler,
Tuzlu bir sahile.

Kemalettin KOÇ

Dikkat: Geçen sayımızda Zeki Ömer
Defne'nin şiirinin 7 nci mısraı yanlış çuk-
muştur. Özür diler, düzeltilir.
Mısram doğru şekli:
Sade bir şeyler var parmaklarımızda!

BURSA'YA KAR YAĞIYOR

Ve kuvvettendirme kiçin kalbleri
Kar yağıyordu Bursa'ya
Yağmur yağıyordu.
Işıklar düşüyordu sevdiğimin çorçabçığına.
Bursa'nın geniş bulvarlarında gece vakti,
Kol kola kadınlar geçiyordu
Kar yağıyordu..

Ercüment UÇARI

GECE HALİÇ

Yaşım kadar, adım kadar benimsin gece,
Belki geç uyanmış olacağım uykuından,
Düşüncelerim karanlıkta büyüdünce,
Belki geç uyanmış olacağım uykuından,
Seni glöge gibi içimde bulduğum an.

Büyük, geniş bir mavna gibi geçer Halîç.
Gece toprak sesi, gök sesi yıldız sesi,
Birden umuttuğumuz bir şey diyor ki: «Ç
Gece toprak sesi, gök sesi, yıldız sesi
Ve gece madem ki, yok kimsenin kimsesi..»

Durur eli, ayakları Halicinin dipde,
Açılır bir pencere sessizce bir evden,
Ve bütün mihnettir yaşamak deyip de,
Açılır bir pencere sessizce bir evden,
Henüz bir tatlı ömrün yarısında iken.

Eski bir gece var Halicinin İstinde, var,
Uzak bir yağmur yağıyor suya, yağıyor,
Bir şey gider içimizden, daha ilüdar,
Uzak bir yağmur yağıyor suya, yağıyor.
— Devam edecektir herkese yavaça, diyor..

Cıgaramı attı musya..
Ve Halicinin karısı:
Erkekler var uzakta, erkekle rear,
Uzun kollu bazen, bazen tatarımsı,
Karanlıkter Halicinin karısı,
Kına kokulu bir küçük şehirlî,
Çocuklar var kıyıda üstü kırli.

Terketmiş garip bir akşam ezamı,
Kocası geçindiremediğinden
Evinin..

Ve Halicinin karısı,
Açmamış bi rdaha penceresinin..

Düşünmüş ölümlü bir yağmur gibi,
Yanıbaşında kolayca ve çabuk.
Yaşamak bundan farklı değil dermiş,
Dedigine bakılırsa Halicinde
Onu kahredermiş akşam ezamı,
— Tazele cigaram..

M. Sabri ALTINEL

rine yapışmış, partal ve yalın ayaklı yirmiyeye yakın insan vardı. İki üç tanesi taş sütunların tepesine bağdaş kurarak oturmuş içerisini gözliyorlardı. Caddeye yakın yerde ayak satıcıları sıralanmışlardı. Bir polis tenha durakta kısa turlar yapıyordu. Önbeşe yakın taksit arabası Şehir tiyatrosunun komedi ve dram kısımları arasındaki mesafeyi doldurmuştu.

İsmail, çizgili perdelerle yaklaşarak gözünü bir deliğe uydurmuş kısa boylu delikanlının omuzları üstünden uzanarak bahçeyi seyretti. Sahne bombostu. Orta ilerisinde bir hoparlör dikilmiş duruyordu. Bahçede kaynaşmış, sımşık, kadınlı erkekli kalabalığın uğultusu, çatal kaşık sesleri yükseliyordu. İsmail, daha fazla sokuldu. Elleriyile perde aralığını genişleterek başını yarıya kadar soktu. Öndeki delikanlı kıpırdadı.

— Yavaş ulan, dedi. Ezeceksin, körmüsün.

Genç üniversiteli cevap vermedi. Sahneye yarı çıplak bir kadın çıkmış konuşuyordu. Söyledikleri pek iyi işitilmiyordu. Onu, fraklı, sakallı ve takkeli bir erkek takip etti. Karşılıklı konuşmağa başladılar. Kadın sokuluyor, sürtünüyor «Canım benim hacıağam» diyordu. Hacıağa kolunu uzatıyor, belinden yakalayarak kendine çekiyordu. Sonra da halka dönerek «Bal be, amanın ne güzel şey» diye bağırıyordu. Seyirciler keyiften kakkaha ile gülüyorlardı. Kısa süren oyun sonunda sahne boş kaldı.

Yan tarafta perdeye yapışmış bir delikanlı yerden bir izmarit alarak ateşledi. Sağ omuzunu yadığı taş sütunun tepesine oturmuş olan arkadaşına selendii:

— Bana bak ulan. Bu komik adamdan sonra çıplaklar mı çıkacak?

— Aptal çıktılar ya. Uyuyor muydun?

— Yo, gene çıkmazlar mı?

— Yarın akşama...

Cıgarasını iki nefesten sonra atan kasketli gencin canı sıklıkmıştı. Ensesini kaşıyarak alçak taş duvara oturdu.

İsmailâ

— Bitiyor galiba, diye söylendi.

Kulağı delik biri:

— Hayır, dedi. Şarkı söylenecek. Çok sıkı şarkı söylüyorlar. Ne dersin ulan Minc? Mavili de çıkacak. Alabanda söylenecek. Ondan sonra çeker rahat edersin.

Köşedeki taş sütunun tepesinden biri bağırdı:

— Alabanda, yaşasın alabanda!..

Birkaç artist gerçekten güzel şarkılar söyleyerek çekildiler. Sıra maviliye gelmişti. Yüzlerce insan onu sabırsızlıkla bekliyordu. Ortaya çıkınca büyük bir kurtarıcı gibi alkışlandı. Şarkısına başlayabilmesi için de beklemek zorunda kaldı. Sonra kısa bir konuşma yaparak açtı ağzını yumdu gözünü. Bunu ikinci ve üçüncüsü takip etti.

— Ve şimdi, dedi. Hep birlikte Alabandayı söyleyelim, haydi!..

Şarkıcı kadın ve dinleyiciler hep bir ağızdan alabandayı söylemeye başladılar. Sesler, birden, Büyük şehrin üstüne kara bir bulut gibi yayılıverdi. Dışarda perdelerle yapışmış, taşların tepesine oturmuş olanlar, satıcılar, hattâ duraktaki polis bu şarkıya kapılmışlardı. Ezici bulut, yaz gecesinin içinde yükseliyor, ağırlaşarak aşağılara, Halic'e doğru dalga dalga tipki bir sel gibi akıp gidiyordu. Durmadan, yorulmadan kol, bacak ve baş hareketleriyle kuvvetlendirilen hayat şarkısı öyle endişesiz söyleniyordu ki, insan bu şarkının bir feryat, acıların doğurduğu bir haykırış olduğunu bir an düşünmekten kendini alamıyordu.

«Alabanda yaşasın hayat

Alabanda ye iç yat rahat!..»

İsmail:

— Ne yaman şarkı, diyerek yere tükürdü.

İri yarı bi radam başının üstünden uzanarak şarkıya işti- rak etmeğe başladı. Nefesi leş gibi kokuyordu. Bu, bir hayvanın

ŞAŞIRTMACA

— Sabahattin Kudret'e —

Bir bayram arifesindeyiz

Çamlıcadaki köşkte..

Bir genç ki - güzel-i bilir

Bilir hangi kız sevilir.

Giymiş te penbeli fistan

O kız ki domuz hümayn

Onun süzüşü...

Ya onun gülüşü...

Akseder de bana ayımda hayali

Bir akşam üzeri ayrılırken

El sallayışu...

Fakat hepsinden garip değil mi,

Benim için yaşanışı?!

Mecit DİKEMEN

YAZIN SELÂMİ

İncir dallarında eridi güneş

Vaz geçti şarkılarından kuşlar

Bir şeyler kayboldu içimden.

Mısraaırım yarım kaldı

Değişiverdi oritabk.

Y. İLHAN

**KAFA VE GÖZ
BERABER
ÇALIŞIYOR**

Yabancı dil öğrenmek için Linguafon plâk larında dersi dinlerken yazısını da kitap-tan takip eder ve her kelime-nin delâlet et-tiği eşyayı re-simde gözleri-nizle görürsü-nüz. Bu suret-le kafa ve göz beraber çalış-makta yabancı dili yorgunluk vermeden, fasih telâffüzle ve kolaylıkla işze mal etmek-tir. Kuponu doldurup göndererek mutassal izahatlı broşür-ümüzü isteyiniz.

LINGUAFON ENSTİTÜSÜ
Ankara caddesi 43 İstanbul

Ankara caddesi 43 İstanbul
İsim ve soyadı

Adres:

(A) yabancı dil

böğürmesi gibi bir şeydi. Yırtık ses korkunçtu. Öyle kuvvetle haykırıyordu ki, İsmail kenara çekilmek zorunda kaldı. Sırtında bir gemici fanili taşıyan adamı tepeden ırnaga kadar suzdü. Perdeleeri arayan büyük ellerine baktı, Sonra onun yanına bir küçükü yanaştı. Şarkı deva mediyordu.

Ses yuksekidake genç üniversiten ezilir gibi oluyordu. İnsanların sınırsız bir natayı bir anda yaşamak çığlığını karşı-sınca ne yapmann lazim geldigini kesturemiyordu. Ağlamak mı yapamıyordu işte.. Fakat içinde bir şekilde comeğe dağıtıyordu. «Yaşasın hayat» Ne mutnış kelimelei. Bu şarkı kısa zaman sonra sefalet-in ağır yukunu ne de güzel anlatıcaaktı. Tipki bir sarhoşun ayı-lığı gıdı. Yuzlerce insan neş şarkısınıp peşine takımış, suruk-lemiyordu. Zavallı insanlar... Nereye ve niçin? Şarkı her dakika biraz ana yuksekten soyienerek büyük şehrin üstüne yayılı-lyordu.

Delikanlı kaçmak, bahçeden uzaklaşarak şarkıya unutmak istiyordu. Perdelerin öndeki insanlara bir dana duyarak baktı. İçerde bagıranları, hayat şarkısının kudurmuş bir sel gibi a-karak doguguyı tıneli ve orada yaşayan insanları düşünödü. İçi sızıadı. Muazzam apartmanların arasından Şişhane yokuşuna doğru inerken yukaruda soyienen kelimelei kulaklarında ogıdu-uyordu. Hayat - Neşe - Rahat. Birden sırtının ortasına balta ye-miş gibi oldu. «Aimanlar Norveç'te» Korkunç zavallılığının orta-sında çığına dondu. Bakışları hudutların üstünden aşarak ihti-yar dünyanın üstünde domuş: Berlin, Paris, Londra, Moskova ve sayısız yakılmış, yıkılmış şehirler. Ve insanlar.. Şimaleen cenuna, şarktan garbe kadar her taraf ölmeğe ve öldürmeğe ha-zır olanlarla doluydu.

İsmail garıp bir ürpermeyle, omuzlarına çöken yükten kurtulur gibi oldu. Ateleleri gerildi. Damarlarındaki kan hızla ak-mağa başladı. Bakışları sağını solunu çeviren apartmanları de-lererek geçti. Karanlıkarda kayboldu. Bir hareket oldu. İsmail, gök gürültüsünü hatırlatan bu hareketin arkasından caddenin orta-sında çivilenmiş gibi kağıdı. Topuklarından yukarı doğru yükse-len bir kuvvetle ırışlıyordu. Golgesi gittikçe büyüyor ve kalın-laşarak ürkütücü bir hal alıyordu. Başını sağa çevirince, perde-leri oynayan bir pencereyle burun buruna geldi. Kolunu kıpır-dattı ve karşı apartmanlara çarptı. Dudaklarında bir tebessum belirdi. Durmadan büyüyordu. Büyüdükçe büyüdü ve şehrin üstüne yüksünce kalkanalarla gülmeğe başladı. Karanlık par-çalandı. Bir ışık akıp kayboldu. Şimdi, şehir ayakları arasından bir nehir gibi akıp geçiyordu. Gök yüzüne ekşi bir koku yayan Büyük şehri yüksekte, yıldızlara yakın bir yerden rahatça uzun uzun seyretti. Tekrar denler gibi gülmeğe başlayarak dev kolu-nu kaldırdı parmaklarını gerdi. Ve şehri dipten taradı. Tüpleri ürperten bir feryat yükselerek karanlık içinde kayboldu. Gü-lüyor, durmadan güliüyordu. aBşı yıldızlara değerken içi ne ka-dar rahattı.

Yıkılmış, harab olmuş binaların arasından yeni bir hayatın parlak ışığı yavaş yavaş canlanıyor ve karanlıkları eritiyordu. Bilerek yaşanan bir hayatın dost şarkısı duyuluyordu. Taze bir koku geceyi doldurmuş, içe ferahlık veriyordu. Lekesiz ve saf bir yaz gecesinin vazgeçilmez güzelliği, gittikçe şekillenen, bü-yüyen, ışık veren şehrin ve insanlarının etrafını sarıyordu. Ne güzel bir hayat... Şarkısıyla ve hareket halinde olan insanlarıyla ne kadar güzeldi. İneffüs edilen hava bütün kirlerden sıyrılmış-tı. Bundan böyle yaşamak güzel şeydi..

Genç üniversiteli, dirseklerini Galata köprüsünün korkuluk demirlerine dayayarak karşı sahili sâkin bakışlarıyla taradı. Bir zincir şangırtısı duyuldu. Yıldızlı gecenin ortasında, kocaman bir mayuna ürkütücü bir sessizlikle ayaklarının altından kayıp geçti. Bir düdük sesi kurşun gibi atılarak karanlıklara uzandı. Bir daha... Parmaklarını yakan cigarayı denize fırlattı. Arka-sından bir tükürük.

Dişimize Göre

«Dişimize göre» Bu ne hoş şey. İnsan yecusından yeumi-sine kaçar harıl harıl bunu arar.

Eğer bu sabah uyandığımız-da takvimler Miladcan oncesi-nin 1946 yılını göstermiş ol-saydı biz insanların elieri-mizize sadece iki silah kalır-dı:

Kuvvetliye yaltakanma, za-yıta karşı arslanlaşma.

Bu ikincisinin maskeli pa-rolası işte bu «Dişimize göre bir şey bulsam» sözudur.

Diyeyen insan ararken, in-sanlar birirelelerinin peşinde, dişlerine göre aramak için kayoolmuşlardır.

«Bu benim dişime göre» de-riz... Pek aia... Fakat acaba mideme domuş?.. Bunu soran hiç yok.

İnsan için en keyifli şey da-yak atmak olman. Zira ken-dimeden biraz zayıflığını, ya-ni dişimize göre olanı bulduk mu asaböleşmek için fırsat ya-ratır sonra da şarkı söyler gi-bi, şurup içer gibi dövrüz. Fakat, her attığımız yumruğa karşılık içimizeaki bir tarafın bir başka çeşit yumruk yedi-ğini fark eden yoktur.

Asırlarca öteden süzülüp gelen, zamanı ve nesileri yen-miş kıymetler vardır. Bize bunlarıda bahsedilmiştir. Şekspiri, Homeri, Fuzuli ve Dekart'ı işitmişizdir. Fakat biz okumak için neleri ara-rız?..

Tabii «Dişimize göre olanı... İyî ama, içimize kaç kişi bu okuduklarımızın, okumaktan kaçtuklarımızın cezası oldu-ğunu düşünür?..

Velhasıl her şeyde, her za-man, hepimiz harıl harıl diş-i-mize göre olanı arar ve bu koayaça yuttuğumuz şeyler yüzünden midemizin ne hale geldiğini düşünmeyiz.

Eğer, bütün hayatında, bir defacak olsun «Dişimize göre bir şey bulsam» demiyen bir insan yaşamış da biz bilmi-yorsak, bir peygamber daha boşa gitmiş demektir.

Bülend ENGİN

TÜRKİYEDE RESİM

(Baştarafı 5. ci sayfada)

XVIII. Asırda Türkiye ve Garp Ressamlığı:

XIII. asra kadar Türk resmi İran minyatürüne benzer bir teknik içinde kendi özelliklerini taşıyarak devam etmiştir. Üçüncü Ahmet devrinde şark nakkaşından Avrupa tarzında yağlıboya resme geçiş başlar. Yirmi sekiz Mehmet Çelebinin Paris sefirliği Türk - Fransız dostluğu ve kültür alışverişinin gelişmesi için müsait bir zemin hazırlandı. Bu sırada İstanbul'a; Antoine de Favray, Jean - Bapliste Van Mour, Liotard, Castellau, Melling, J.B. Hilaire, Baron de Tatt, Manzoni gibi yabancı ressam gelir. Bunların yaptıkları resimler Türk ressamlarını yavaş yavaş minyatür tekniğinden kurtulmasına yardım etti. Levni, Ahmet III. devrinin en önemli nakkaşlarıdır.

Tasvirî Hümayun: Mahmut II yaptığı yağlıboya portresini kopyalarını sivil ve askeri dairelere astırdı. Bu suretle insan resmi hakkında ötedenberi devam eden geri zihniyeti değişmeye yüz tuttu.

XIX. Asrın ikinci yarısı: Tanzimat devrinde başlayan Avrupa ile siyasi temaslar güzel sanatlarda da kendini gösterdi. (Tezyinat ve mimari de İtalyan tesirleri). Abdülaziz güzel sanatlarla uğraşır. Avrupa seyahatinden dönüşte; Gerôme, Adalphe Yvon, Gustave Boulanger, Schryer, Harpignies, Daubigny gibi tanınmış Fransız ressamlarında bir koleksiyon vücutte getirdi. 1856 da Fransız Felix Ziem İstanbul'a gelerek resimler yaptı. Abdülaziz garp tarzında ilk defa çalğan Süleyman Seyit bey ile Şeker Ahmet Paşayı himaye ederek Avrupaya gönderdi. Bazı Rus ve Fransız ressamlarını da İstanbul'a çağırarak tarihi resimler yaptırdı.

II — Garp Tarzında Resmin Başlangıcı:

Garp memleketleri bilhissa, Fransa ile münasebetlerin kuvvetlenmesi resimde de tesini gösterdi. XVIII. asır sonlarında minyatür tarzı so-

na eriyor ve Türk ressamları da artık resimde üçüncü buut'a kıymet vermeğe, tabiat, insan ve eşyanın dramını sezmeğe başlıyorlar.

Hazırlanma müdeti hariç tutulursa Türk resmini başca üç devreye ayırmak mümkündür:

1 — İlk devre (XIX. asır başlangıcından ortalarına kadar)

2 — Orta devre (1860 dan XIX. asır sonuna kadar)

3 — Modern devre (1900 den sonra eser verenler)

Garp tekniğine yeni başlayanlar Harbiye ve Mühendis Mektebi mezunlarıdır. Bunlar «iptidai» vasfını haklı gösteren bir safiyetle işe başladılar. XIX. asır ortalarında iptidailik kaybolmaya başladı. Şeker Ahmet Paşada Courbet'in, Zekâi Paşada Fransız manzara ressamlarının Osman Hamdi'de Gerôme'un tesirleri bârizdir. Orta devre ressamları temiz ve dürüst işçiliğe önem veriyorlardı. Gelip geçici kıymetlere itibar etmedikleri ve samimiliği her şeyden üstün tuttukları için onları kendi ölçümüzde «klâsik» sayabiliriz. Bu sanatkarlardan daha çok, güzel ve temiz iş gayretine, zanaat kaygusuna rastlıyoruz Osman Hamdi'nin «Silâh Taciri»nde ve arkadaşlarının eserlerinde hep bu teknik meharet kolayca farkedilir.

Dolmabahçe Resim ve Heykel Müzesinin birinci salonu XIX. asrın ikinci yarısından itibaren yetişen ve Türk resminin primitifleri diyebileceğimiz; Hüseyin Giritli, Osman Nuri, Ahmet Bedri Mustafa, Salih, Molla Aşkı, İbrahim, Cemal imzalı eserlere ayrılmıştır. Bu resimlerde garp primitiflerine has; saflık, sadelik, samimilik, tabiata saygı, işçilikte titizlik görülür. Manzarayı aynen kopya etmek, tabiat karşısında tevazû ile çalışmak tek arzularıdır. En ince teferüatı işledikleri halde bayağı ve objektif taktiçiliğe düşmediler.

(Devamı gelecek sayıda)

G-E ye DİKKAT!

GE

Bu marka bir mükemmeliyet timsalidir.

TEKEL'İN

Buzbağ
Kalecik
Narince
Trakya

KALITE ŞARAPLARI
YURDUN EN NEFİS ÜZÜMLERİNDEN
YAPILMIŞTIR

BİZİM İSKELE
SABİH ŞENDİL
ŞİRLER
ÇIKTI

Basıldığı yer: Ülkü Basmevi